

Bijzondere vondsten in 1990

P.F. Stolwijk

- Fluweelblad (*Abutilon theophrasti*): Losser (29.41). In bietenakker.
De soort lijkt in Nederland in dit biotoop in te burgeren, tot nog toe vooral in het zuiden, maar breidt zich uit in noordelijke richting. Eerder door de FWT (adventief) aangetroffen in het havengebied van Enschede. Ook adventief bekend van Vriezenveen e.o. Kaartjes in Gorteria 11, p.53 en Gorteria 13, p.42.
- *Amsinckia lycopoides*: Oldenzaal (28.58). Op open, droog zand aan de spoorbaan Oldenzaal-Hengelo. Adventief.
Aanvoer met fazantenvoer wordt soms als mogelijke oorzaak voor het optreden geopperd. Het verschil met de ingeburgerde *Amsinckia menziesii* is vooral te vinden in de plaats waar de meeldraden op de bloemkroon staan ingeplant: bij *A. lycopoides* onder het midden van de kroonbuis, bij *A. menziesii* in de keel van de kroonbuis. De determinatie is door het Rijksherbarium gecontroleerd.
- Groene amarant (*Amaranthus hybridus*): Enschede (34.18); Almelo (28.34); Delden (34.15).
Deze soort is pas sinds kort voldoende ingeburgerd om tot de Nederlandse flora gerekend te kunnen worden. Of de Twentse vondsten allemaal ingeburgerde voorkomens zijn, staat niet vast. Eerder door de FWT gevonden in Enschede (34.18) in 1987.
- Wondklaver (*Anthyllis vulneraria*): Wierden, stationemplacement (28.34); Hengelo, aanleg A1 (28.58). **Nieuw voor Twente.**
De soort is thuis in de duinen en in krijtgraslanden in Zuid-Limburg. Daarnaast heeft ze zich op verscheidene spoorwegemplacements gevestigd. Op het emplacement Wierden wordt de soort vergezeld door Zanddoddegras (*Phleum arenarium*) en IJzerhard (*Verbena officinalis*).
- Zulte (*Aster tripolium*): Oldenzaal (28.58). **Eerste vondst in Twente na 1950.** Aan de A1 in aanleg, op een kleihoop.
Deze soort komt oorspronkelijk aan de kust voor. Sinds jaren echter ook aan de grote rivieren en een enkele maal aan gepekelde wegen.
- Grote kroosvaren (*Azolla filiculoides*): Nijverdal (28.32); Weerselo (28.37); Enschede (34.17).
Na de eerste vondst in Twente in 1988 (Gorteria 14, p.147) blijft deze soort zich uitbreiden, maar lijkt nergens standvastig.

- Gelobde maanvaren (*Botrychium lunaria*): berm Kanaal Almelo-Nordhorn (29.31). **Eerste vondst FWT**. op aanwijzing van de werkgroep Flora en Fauna Denekamp.
Deze soort die altijd al zeldzaam was in Twente. is in het verleden op verscheidene plaatsen langs dit kanaal aangetroffen.
- Japanse dravik (*Bromus japonicus*). Oldenzaal (28.48). **Eerste vondst in Twente**.
In het jaaroverzicht 1990 (Nieuwsbrief 4, maart 1991) was Trosdravik (*Bromus racemosus*) opgegeven. Na determinatie door het Rijksherbarium bleek het de adventieve Japanse dravik te zijn.
- Slangewortel (*Calla palustris*): Engbertsdijksvenen (28.15). De tweede vondst in Twente na 1950 (eerste vondst Hondeven, 1989).
Voor 1950 is de Slangewortel uit dit gebied wel bekend.
- Stomphoekig sterrekroos (*Callitriche obtusangula*): Markelo, Herikervliet (34.13, 34.14). **Eerste vondst in Twente**.
De soort is vooral van het kustgebied bekend. Vermoedelijk echter is zij al geruime tijd ook op vele andere plaatsen in het land te vinden, maar zal veel over het hoofd worden gezien. Zie ook het [excursieverslag](#).
- Voorjaarszegge (*Carex caryophylla*): Losser (29.52). Tweede recente vindplaats; zandig walletje niet ver van de Dinkel.
De vroeger bij de FWT bekende vindplaats bij Kraesgenberg is verloren gegaan. Zie ook onder Kattedoorn.
- Bont kroonkruid (*Coronilla varia*): Enschede (34.17). **Eerste vondst Twente na 1950**. Ruigte langs spoorbaan.
In Nederland is de soort vooral aan te treffen in het gebied van Rijn en Waal aan dijken en in ruigtes.
- Riempjes (*Corrigiola littoralis*): Almelo (28.35).
Moeizaam bestaan op spoorwegemplacements. De soort kan na jaren van schijnbare afwezigheid plotseling weer opduiken. Ook bekend van spoorweglocaties in Borne, Enschede en Haaksbergen.
- Kleine zandkool (*Diplotaxis muralis*): Boekelo (34.27); Haaksbergen, station (34.36). Tweede en derde vindplaats in Twente (eerste vondst Enschede, 34.18; 1988).
De soort, die in het westen niet zeldzaam is, (spoorwegen, braakland, duinen) is in het oosten zeldzaam.
- Kleine kaardebol (*Dipsacus pilosus*): Losser (35.12). **Eerste vondst in Twente**. De groeiplaats in een ruigte aan de Dinkel bij Losser doet zeer natuurlijk aan; mogelijk uitbreiding uit Duitse populaties.
In Nederland (bijna) alleen in Zuid-Limburg, bijvoorbeeld aan de Geul. Vroeger in het Fluviaal district aangetroffen.

- Duinreigersbek (*Erodium cicutarium* subsp. *dunense*): spoorlijn, Vriezenveen (28.24); Boekelo, emplacement (34.27).
Deze ondersoort komt voornamelijk in de duinen voor, maar wordt met name op spoorwegemplacements ook wel binnenslands gevonden.
- Schijnraket (*Erucastrum gallicum*): Glanerbrug (35.11). Ruderaal.
In Twente af en toe. De soort is vrij algemeen in het Fluviaal district, daarbuiten (zeer) zeldzaam.
- Rankende duivekervel (*Fumaria capreolata*): Oldenzaal (29.41). **Eerste vondst in Twente.**
Zie [Nieuwsbrief 5](#).
- Bermooievaarsbek (*Geranium pyrenaicum*): Oldenzaal (29.41). **Eerste vondst Twente.** In perkje.
Deze soort, die vooral is aan te treffen aan dijken en in bermen in het zuiden en westen van het land, is nog steeds bezig zijn areaal uit te breiden. Zie ook Gorteria 16, p.134: "Oldenzaal, massaal in plantsoen, 28.48 (J. Oosterloo)."
- Fraai hertshooi (*Hypericum pulchrum*): Lonnekerberg, verscheidene vindplaatsen (28.58); Oldenzaal (29.31).
Na de vondst bij Glanerbrug (1988?), nu ook (of opnieuw?) Lonnekerberg. Voorts is de soort na jaren afwezigheid op enige plaatsen teruggevonden bij Oldenzaal, zij het niet op de ons van vroeger bekende plaats. Het is een zoomplant, die bij dichtgroeien van de groeiplaats niet kan gedijen.
- Wede (*Isatis tinctoria*): Markelo (34.13). **Eerste vondst in Twente.** Ruigte aan het Twentekanaal.
De soort wordt in Nederland voornamelijk aan de Waal aangetroffen op open, eventueel stenige plaatsen. Niets wijst er op dat het voorkomen aan het Twentekanaal niet spontaan is.
- Wijdbloeiende rus (*Juncus tenageia*): Enschede, poeltje Steenriet (34.17).
Met o.a. Slijkgroen (*Limosella aquatica*) en Rosse vossestaart (*Alopecurus aequalis*).
Zie [Nieuwsbrief 3](#).
- Slijkgroen (*Limosella aquatica*): Enschede, waterwingebied (34.18). Massaal op drooggevalle oever.
Tweede vondst na de vondst in Enschede, Steenriet (34.17, 1988), waar de soort goed stand houdt.
- Geelhartje (*Linum catharticum*): bij Enschede (28.58). **Eerste vondst FWT.**
Deze soort heeft in Twente zware klappen gehad en is zeer zeldzaam geworden.
- Waterlobelia (*Lobelia dortmanna*): Beuningen (29.32). **Nieuw voor de FWT.**
Een nieuwe vestiging in een natuurreserveaat.
- Waterlepeltje (*Ludwigia palustris*): bij Enschede (28.58).
Zie [Nieuwsbrief 3](#).

- Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*): Nijverdal (28.32); Holten (28.52, 28.53). Plaatselijk al jaren bekend, maar **nieuw voor de FWT**.
Een opgave van deze soort in het stuwwalrapport van de provincie (zie ook Gorteria 16, p.138: "Losser, in geplagd stuk heide, 29.52.") zal vrijwel zeker Moeraswolfsklauw (*Lycopodium inundatum*) betreffen.
- Sikkelklaver (*Medicago falcata*): Vriezenveen, station (28.24). **Eerste vondst in Twente**.
Dit is een soort van het rivierengebied, te vinden op zandige, zonnige plaatsen, vooral op rivierduintjes. Door grondverplaatsing is ze elders terecht gekomen, met name ook op spoorwegterreinen. De bastaard van Sikkelklaver met Luzerne (*Medicago sativa*), de Bonte luzerne (*Medicago x varia*), is vorig jaar aan een spoordijk in Enschede gevonden.
- Rode (=Late) ogentroost (*Odontites vernus*): Hengelo (28.56). Landweg aan spoorbaan; veel.
Deze soort was ons nog van slechts één andere vindplaats uit Twente bekend.
- Kattedoorn (*Ononis repens* subsp. *spinosa*): Losser (29.52). **Eerste vondst FWT**.
Aan hetzelfde zandige walletje waar ook Voorjaarszegge (*Carex caryophyllaea*) is gevonden.
- Dubbelkelk (*Picris echioides*): bij Oldenzaal (29.51). Op een bospad.
De soort is vrij algemeen in het Deltagebied, elders zeldzaam. Waarschijnlijk geen blijvertje. De tweede vondst in Twente sinds 1950, na een vondst in Enschede (34.28; 1980), waar de soort niet heeft stand gehouden.
- Vetblad (*Pinguicula vulgaris*): Vriezenveen (28.25); Vasse (28.18); Beuningen (29.32). In natuurreservaten.
Jarenlang was de soort slechts van één vindplaats in Twente bekend. Gericht beheer heeft tot een lichte opleving van de soort geleid.
- Kerspruim (*Prunus cerasifera*): Enschede (34.18). **Eerste vondst in Twente**. Aan spoordijk.
Een soort die verwildert en soms inburgert.
- Klein wintergroen (*Pyrola minor*): Lonnekerberg (28.58). Nieuwe vindplaatsen in dit gebied!
Van deze bedreigde soort zijn twee vindplaatsen bij Diepenheim verloren gegaan. Wie kent nog andere, huidige vindplaatsen?
- Wintereik (*Quercus petraea*): een populatie op de Sprengenberg (28.24) die ooit is aangeplant, maar zich nu spontaan verjongt (schrift. mededeling H. Veerbeek).
Deze soort was bij de FWT niet bekend, maar kan over het hoofd gezien zijn.
- Klimopwaterranonkel (*Ranunculus hederaceus*): Tubbergen (28.27, 28.37).
Nieuwe vondsten van een op de meeste plaatsen onbestendig voorkomende soort.

- Behaarde boterbloem (*Ranunculus sardous*): Enschede (34.17). **Eerste vondst FWT**. Ruderaal.
Een soort uit zilte graslanden (Zeeland) en graanakkers (Zuid-Limburg), die echter recentelijk in Midden-Limburg ook is gevonden in overbemeste graslanden.
- Oostenrijkse kers (*Rorippa austriaca*): Beckum (34.16). Grazige berm. Eerste vondst FWT. Tweede in Twente (Hengelo, adventief, 1979).
Tot voor kort vooral in het rivierengebied. Lijkt zich landelijk uit te breiden.
- Egelantier (*Rosa rubiginosa*): Ommen (22.52); Lonnekerberg (28.58). **Eerste vondst FWT**.
Terwijl de soort in het Vechtgebied niet zelden is, komt zij in Twente nauwelijks voor.
- Kandelaartje (*Saxifraga tridactylites*): De Lutte, spoorbaan (29.42).
Behalve op begraafplaatsen (Overdinkel) wordt de soort in Twente nu ook aan spoorwegen gevonden.
- Heen (*Scirpus maritimus*): Markelo (34.13). Baggerstort Twentekanaal. **Eerste vondst in Twente** van een soort die in Noord- en West-Nederland en langs de grote rivieren algemeen is.
Overigens is mij slechts een geïsoleerd voorkomen bekend aan de Berkel bij Neede (34.44).
- Voorjaarshelmkruid (*Scrophularia vernalis*): Enschede (35.11). **Eerste vondst in Twente**. Adventief op mesthoop bij boerderij.
Een sinds de 19e eeuw in Nederland ingeburgerde soort, voornamelijk in de duinen.
- Oostelijk kruiskruid (*Senecio vernalis*): Markelo (34.13); Oldenzaal (29.41); De Lutte (29.42).
In Twente zoals ook elders, onbestendig. In Duitsland, direct over de grens aan de A1, in 1990 massaal; daar ongetwijfeld met gras ingezaaid. Dit kan een verspreidingsbron voor diverse Nederlandse voorkomens zijn resp. worden.
- Kransnaalbaar (*Setaria verticillata*): Enschede (34.27, 34.17). Langs maïsakkers.
Op dezelfde plaats (Usseleres) waar de soort in 1977 ook is aangetroffen. De meest warmteminnende van de Nederlandse naalbaarsoorten. Vooral rond Maastricht niet ongewoon.
- Drijvende egelskop (*Sparganium angustifolium*): Beuningen (29.32). **Nieuw voor de FWT**.
Nieuwe vestiging in natuurreservaat.
- Vreemde ereprijs (*Veronica peregrina*): De Lutte, schouwpad spoorbaan (29.42). **Eerste vondst in Twente**.
Deze van oorsprong niet-tropische, Amerikaanse soort, is al sinds de 18e eeuw uit het noorden van Nederland bekend, in graanakkers en kwekerijen. Vanaf de jaren 70 breidt de soort zich uit op stationsterreinen, vooral in

Noord- en (in mindere mate) Zuid-Nederland. Daarnaast komt ze sinds het midden van de vorige eeuw voor aan de oevers van de Rijn c.a. Het is een pionierplant(je) van open, voedselrijke, verdichte, zandige bodem.

- Lathyruswikke (*Vicia lathyroides*): Losser (29.52). Tweede vondst in Twente. Talrijk op een merkwaardig terreintje, een droog en grazig graslandje in de nabijheid van de Dinkel met o.a. Dwergviltkruid (*Filago minima*). Eerder heeft hier ook de nu weer verdwenen Esparcette (*Onobrychis viciifolia*) gestaan.

Met dank aan Wout Holverda (Rijksherbarium, Leiden) voor de verrichte determinaties.
